

Arild Raaheim

Eksamensrevolusjonen: Råd og tips om eksamen og alternative vurderingsformer

Gyldendal Norsk Forlag, Oslo (2016)

Anmeldt af Kim J. Herrmann

ph.d., lektor ved Aarhus Universitet

kh@au.dk

Hvad er egentlig nytten af at afholde eksamen? Hvorfor fokuserer vi så meget på kontrol og så lidt på læring, når vi afholder eksamen? Og kan en boganmeldelse være et gyldigt alternativ til traditionelle eksamensformer?

Disse spørgsmål tager Arild Raaheim op til diskussion i bogen *Eksamensrevolusjonen: Råd og tips om eksamen og alternative vurderingsformer*. Budskabet er, at der er behov for en grundlæggende ændring i den måde, hvorpå vi opfatter begrebet eksamen. Og når vi ændrer vores forståelse af eksamen og dens funktion, kalder det på alternative vurderingsformer.

Bogen er på 162 sider og falder i 2 dele. Den første del handler om eksamen, dens funktion, og hvordan den praktiseres på norske videregående uddannelser. Eksamen er en vurdering af studerendes læring. Denne vurdering ligger oftest i slutningen af et undervisningsforløb, og vurderingens væsentligste funktion har traditionelt været kontrol med, hvad de studerende har taget med sig fra undervisningen. Dette er en summativ vurdering. En vurdering *af* læring. Over for denne står den formative vurdering, hvilket vil sige en vurdering, som har en anden og mere fremadrettet funktion: at gøre de studerende i stand til at udvikle sig yderligere. En vurdering *for* læring. Ifølge Raaheim er problemet ikke, at eksamen har et element af kontrol. Dette er et legitimt aspekt af at afholde eksamen. Problemet opstår, når elementet af kontrol bliver så stærkt, at det står i vejen for de studerendes læring. At vurderingen *af* læring sker på bekostning af vurderingen *for* læring.

Denne problematik begrænser sig ikke alene til eksamenssituationen. Ved at inddrage universitetspædagogisk forskning viser Raaheim, hvordan studerende allerede fra semesterstart gør sig forestillinger om eksamen. Vurderingsformen *afdækker* ikke alene, hvad de studerende har lært. Vurderingsformen *påvirker* i sig selv, hvad og hvordan de studerende lærer, længe inden de møder op til eksamen. Under de bedste forhold kan valg af vurderingsform således fremme de studerendes læring, mens den under ugunstige forhold tværtimod kan stå i vejen for studerendes læring. Implikationen er, at vi som undervisere ikke kan vælge vurderingsform, uden at vi på forhånd analyserer, hvordan vurderingsformen indgår i et *meningsfuldt samsvar* med kursets indhold, læringsmål og undervisningsform.

I bogens anden del beskriver Raaheim 40 alternative vurderingsformer, som spænder fra den traditionelle skriftlige eksamen til vurderinger i form af boganmeldelser, film, og blogindlæg. Mange af disse vurderingsformer bygger på, at vurderingen foretages af andre personer end underviseren, fx medstuderende, den studerende selv, praktikere eller endda patienter. Argumentet for at inddrage andre personer i vurderingen er den enkle, at det fremmer læringen at skulle præstere en kvalificeret vurdering af andres og egen læring, og at det at kunne vurdere kvaliteten af eget arbejde i sig selv er en vigtig kompetence. At studerende skal vurdere sig selv og hinanden, vil uden tvivl blive mødt med stor skepsis hos mange læsere og gjorde det også hos anmelderen. Men Raaheim foregriber vores skepsis: «Vi skal selvfølgelig ikke være naive, men min grunnfilosofi er at dersom vi møter studerende med åpenhet og tillit, svarer de (fleste) med åpenhet og tillit» (p. 143).

Eksamensrevolusjonen er en viktig bok om et helt centralt emne. Særligt analysen i bogens første del står stærkt. Raaheim trækker på teoretiske modeller og empiriske studier inden for højere uddannelse, særligt studier relateret til studerendes læringsstrategier (*students' approaches to learning*), meningsfuld helhed (*constructive alignment*) og vurdering for læring (*assessment for learning*). Dette underbygger en stærk og vigtig pointe: at studerendes læringsprocesser, undervisning, læringsmål og vurderingsformer ikke kan tænkes uafhængigt af hinanden. Bogen handler derfor ikke kun om eksamen, men er tillige en kortfattet og overskuelig indføring i nyere universitetspædagogisk forskning mere generelt.

En anden styrke ved bogen er, at Raaheim ikke går i den fælde at udråbe nogle vurderingsformer som gode og andre som dårlige. Ingen vurderingsform er nemlig hensigtsmæssig *per se*. Dette er en helt central pointe. *Eksamensrevolutionen* ligger ikke i at vælge alternative vurderingsformer for deres egen skyld, for dette ville bare føre til kosmetiske ændring, som ville dække over en uændret status quo. Revolutionen ligger i grundlæggende at ændre vores syn på, hvad eksamen er, og hvilket *formål* eksamen skal tjene. Dette vil sige (i) at gøre sig bekendt med den viden, der eksisterer om eksamen i relation til studerendes læring og (ii) at handle i overensstemmelse med denne viden.

I sammenligning med bogens første del fremstår bogens anden del mere fragmenteret. De 40 alternative vurderingsformer er beskrevet på kun 28 sider, og enkelte alternativer er beskrevet på kun 6 linjer. Indtrykket bliver derfor også noget overfladisk, og personligt savnede jeg, at alternativerne var forsynet med henvisninger, så jeg som læser selv kunne finde frem til litteratur og webressurser om de vurderingsformer, som jeg i min læsning fandt interessant. På den anden side har den korte beskrivelse en række fordele. Når man i hurtig rækkefølge bliver præsenteret for et katalog af 40 forskellige vurderingsformer, kan man ikke lade være med at lade sig overraske og imponere over af kreativiteten og idérigdommen. Personligt startede jeg min læsning med en skeptisk holdning («Det kan overhovedet ikke lade sig gøre ...»), men endte med at være mere åben og nysgerrig («Gad vide hvordan det ville fungere, hvis ...»). Denne effekt ville Raaheim ikke have kunnet fremkalde, hvis alle 40 alternativer var beskrevet i mindste detalje.

Eksamensrevolusjonen udfordrer sin læser, og det er nok bogens allerstørste kvalitet. Den udfordrer os til at revidere vores syn på, hvad eksamen er, og hvilket formål eksamen bør tjene, og den udfordrer os til i det mindste at genoverveje den eksamenspraksis, som vi alle deltager i og reproducerer. Derfor kan bogen varmt anbefales, hvad enten man er underviser, undervisningsudvikler, uddannelsesforsker eller politisk beslutningstager.